

رېټکسستنی هه قیقته (راستی) له کاری هونه ریدا، بهرهمه مېټناني بوونه وهرېکی له م جوړه یه که پیشتر نه بووه و له دوا رږژیشدا هیچ جارتیک نایهت، بهرهمه مېټناني به پوخسارتیک بوونه وهر ده خاته نیو کراوه یی، نه وهی ده بی بهیتری له پیشه وه کراوه یی کایه ی کرانه وه رووناک ده کاته وه که تییدا هاتووه ته پیشه وه. له و جیگایه ی به تاییه تی بهرهمه مېټناني کرانه وهی بوونه وه، راستیه ک دهیتری، نه مه بهرهمه مېټناني کاره هونه ریبه که یه. نه م بهرهمه مېټنانه داهینانه که یه. وه ک هینانیک نه و پتر پیشوازیکردن و وهرگرتن له چوارچپوهی پتوهندی بوون به نه شار دراوه یی. به م پییه نه وهی داهینراوه له چی پیکدیت؟! به دوو ده ستنیشسانکردنی بنه رته تی و جه وه ریپانه روون ده کرتته وه:

راستی خو ی له کاره هونه ریبه که دا ناراسته ده کات. راستی ته نیا له مملانی نیوان به دهرکه وتن و شاردرانه وهی دژایه تی جیهان و زه ویدا پیده گات. راستی وه ک نه و مملانی نیوهی جیهان و زه وی ده خوازی. بهر و ناو کاره هونه ریبه که ناراسته بی. نابی مملانی نیوه که له نیوان بوونه وهرېکدا به لایه کدا بخری که ده بی به تاییه تی بهرهم بهیتری، ههروه ها نابی بخریته ژیره وه، به لکو ده بی له وه وه بکریته وه. نه م بوونه وهره هه ر بویه پیوسته تاییه تمه ندیه جه وه ریبه کانی نه م مملانی نیوهی له خویدا هه بیته. له و مملانی نیوه دا یه کیتی و یه کرهنگی جیهان و زه وی به کوشش ده سگیر ده بیته. کاتیک جیهانیک خو ی بو مرؤقایه تیبه کی میژووی ده کاته وه، سهرکه وتن و ژیرکه وتن، ره حمهت و نه فرته، ناغایه تی و به ندایه تی، به لایه کدا ده خات. بهرزیوون و دهرکه وتنی جیهان واده کات نه وهی پریاری له سهر نه دراوه و به لایه کدا نه خراوه و نه وهی پیودانگی نییه به دهرکه وهی و نیتر

کاری هونه ری و راستی

مارتن هایدگر

له نه لمانییه وه: د. حمید عزیز
(زانکوی سه لاهه دین - کولیزی ناداب)

(۲ - ۲)

شاردراوویی ناچاری پیودانگ و به لایه کدا خستن ئاواله دهکاتهوه.

به لām ته گهر جیهانیک خۆی ئاواله دهکاتهوه زهوی به دهرده که وئ. ئه و هک هه لگری هه موو شتییک، وهک ئه وهی له قانونه که پیدایا پارێزراوه و هه میسه خۆ له سه ر خۆی داخستوه خۆی نیشان ددهات. جیهان به لاداخستنه که ی و پیودانگه که ی داوا دهکات و رینگا ددهات بوونه وهر له کراوه یی به رپیره وه که ی بگات. زهوی به و نیازه یه له هه لگرتن و دهرکه وتندا به داخراوی بمینیتسه وه و هه موو بچه ژیر باری قانونه که یه وه. ململانیتی درز نیبه به و واتایه ی که له به ریک بکه ویتسه وه، به لکو ململانیتی که بریتیه له توندوتۆلی پیوهندی ململانیتکاران به یه کتریه وه. ئه م درز و که له به ره دژ به یه کتریه له به نه رته ی یه کگرتنیانه وه له به نه ما یه کره نگیه یاندا پیکه وه را ده مالتی.

ئه مه که له به ر و درزیکه ی به نه رته یه. ئه مه درزیکه کراوه یه که تایه تمه ندیه به نه رته یه کانی کرانه وه ی دره خسانی بوونه وهر نیشان دهکات. ئه م درزه رینگا نادات دژ به یه کتریه کان په رتویلاوبن، ئه و دژ به یه کتری بوونی پیوه ر و سنووره کان به ره و ده ورو به ری یه کگرتوو ده بات.

راستی هه ر به و جوړه خۆی ریک ده خات وهک ململانیتی نیو ئه و بوونه وه ره ی که ده بی به ره م به یترئ، که ململانیتی که له و بوونه وه ردها هه لگیرسی، واته ئه مه خۆی ده هینرته نیو درز و که له به ره که وه. درز و که له به ره که بریتیه له یه که یه کی یه کگرتوو درز کراوه و درزی به نه رته ی، درزی ناوه وه و ده ورو به ر. راستی خۆی له بوونه وه ردها ریک ده خات، به و جوړه ی که ئه مه خۆی خاوه نی کراوه یی راستیه. ئه م خاوه ندارتیه به ده کرئ ته نیا هه روا بدیتری که ئه وه ی ده بی به یترته دی، ده رزه که، به ئه وه بسپیری خۆی له سه ر خۆی داده خات که له کراوه ییدا به دهرده که وئ. ده بی ده رزه که بو سه ر قورسای کی شکه ری به رده که، بو سه ر سه ختی چری ته خته که، بو سه ر دره خسانی تیری ره نگه که بگه رپته وه. کاتیک زهوی درزه که ده گرتیه خۆی، ئه وه درزه که له خۆیدا له نیو کراوه ییدا دروست ده کریت و له ودا را ده گیریت، واته له ودها که خۆی وهک خۆ داخستوو خۆ پارێز له کراوه ییه که دا به دیارده که وئ، داده نریت.

ئه و ململانیتی خراوه ته نیو درزه که وه و گه رپنراوه ته وه

سه ر زهوی و جیگیرکراوه بریتیه له روخسار Gestalt. داهینانی کاری هونه ری واده گه یه نی: جیگیربوونی راستی له روخساره که دا. ئه و ریکوپیتکیه و ده فره یه که به هۆیه وه درزه که خۆی ریک ده خات. درزه ریکخراوه که که له به ری به دهرکه وتنی راستیه. ئه وه ی لی ره دا به روخسار ناوده برئ: هه میسه له و مه لبه ند و دانانه وه ده بی بی ری لی بکرته وه که کاره هونه ربیه که رووده ات، ئه وهنده ی ئه و خۆی داده نی و به ره هم دینی.

له داهینانی کاری هونه ریدا پیوسته ململانیتی که وهک درزیک بریتیه وه سه ر زهوی، زهوی خۆشی پیوسته وهک خۆداخراویک به دهرکه وئ و به کاربه یترئ، به لām ئه م به کاره یته نه زهوی وهک که ره سه قی ناکات و به به دی سوودی لی وه رناگرئ، به لکو ئه و به تایه ته ی خۆی بو خۆی نازاد دهکات. ئه م به کاره یته نه ی زهوی کارلی کردنی که له گه لیدا ئه گه رچی وادیتته به رچاو که جوړه به کاره یته نیکی پیشه ی دهستی که ره سه بیت. لی ره وه و زانین دیتته کایه وه، داهینانی کاری هونه ری چالاکیه کی پیشه ی دهستی بیت، به لām ئه مه هه یچ جاریک وانیه. له گه ل ئه وه شدا هه میسه به کاره یته نه ی زهوی له جیگیرکردنی راستی له روخساردا ده مینیتسه وه. به پیتچه وانه وه دروستکردنی ئامرازه که هه یچ جاریک راسته و خۆ به دیه یته نه ی روودای راستیه که نیبه. دروستکردنی ئامرازه که روخسار، هه بوونی که ره سه یه که و ته نه ات به وه ی بو به کاره یته نه ی له به رده ستدای. ته واکردنی ئامرازه که به و واتایه یه که به سه رخۆیدا بو ئه و دیو نازاد کراوه بو ئه وه ی بچیتته ناو به کاره یته نه وه. داهینانی کاره هونه ربیه که به و جوړه وانیه. ئه مه به هۆی نیشانی دووه مه وه که باسی ده که یین روون ده بیتسه وه. ته واکردنی ئامرازه که و داهینانی کاره هونه ربیه که له ودها گو نجاوانه پیکه وه دینه وه که هه ردووکیان بوون به به ره مه هینان دیار و ده ستنیشان ده کن، به لām داهینانه که ی کاره هونه ربیه که له به رانه ر دروست کردن و ده ره یته نه ی ترده تایه تمه ندیه که ی له ودها درده که وئ داهینراوه که ئه و بوونه ی بو ده هینرئ، به لām ئایا ئه مه هه موو به ره م هینراویک و دروستکراویک ناگرته وه؟! ئه گه ر به کیک شتیکی له گه ل دروستکراویک بدیتتی، ئه وه بوونی دروستکراوه که ش ده به خشرئ. به دلنیا ییه وه، به لām له کاره هونه ربیه که دا بوونی داهینانه که به تایه ته ی

به داهیتنه ره که دهری، به جۆزیک له وه وه ئه وهی به و شتیه یه به ره هم هیتراوه ده که ویتنه بهرچاو. نه گهر شته که وایت، نه وه پتویسته ئیمه بکری بوونی داهیتراوه که به تایبه تی له کاره هونه ریبه که وه شاره زابین.

به دهر که وتنی بوونی داهیتراوه که له کاره هونه ریبه که وه نه و ناگه یه تی له کاره هونه ریبه که وه ههستی پی بکرتی که له لایهن هونه ره ندیکی مه زنه وه دروست کراوه. داهیتراوه که نابی وه که به لگه ی چالاکی داهیتنه ره که دابنریت و به هوی وه داهیتنه ره که نوبانگی پی بپردی. نابی ئیمزای N.N (فلانه که س) رابگه یه نری، به لکو ده بی و «راستیبه کی» ساده یه له کاره هونه ریبه که دا له کاری کراوه دا بهیلتیت: نه مه، نه شار دراوه بی بوونه وهر لیره رووی داوه و وه که نه مه ش ئیستاکه رووداوه که روودهدات: نه مه، نه وه کاره هونه ریبه هه یه و نه ک پتر نه بوونه، پالنه ره که له وه وه ده که ویتنه وه که کاره هونه ریبه که خوی کاری هونه ریبه و په ک نه خستنی نه م پالنه ره نادیاره به رده وامی و له نپوخۆدا نارامی له کاره که دا دیار و ده ستیشان ده کات. له و جیگایه ی هونه ره مند و رووداوه که و ره وشه کانی په یدا بوونی کاره هونه ریبه که به نه زانراوی ده میننه وه، نه م پالنه ره نه م (که) یه ی بوونی داهیتنه که به بیگه ردتین شتیه له کاره هونه ریبه که وه دیتنه کایه وه.

نه گهرچی دروستکران به شی هه موو نامرازتیکی له به رده ستدا بوو به کارهیتراوه، نه وه نه م (که) یه له نامرازه که وه نایه ته کایه وه، به لکو له به کارهیتناندا له بهرچاو بزر ده بیت. چه نده نامرازتیکی دهستی له به رده ستدا بیت، نه وه نده بو نمونه نه وه چه کوشه به سه رنج رانه کیشی ده مینیتنه وه، نه وه نده نامرازه که ته نیا خوی له نامراز بوونیدا دهیلتیتنه وه. به گشتی ئیمه ده توانین له هه موو له به رده ستدا بوویه کدا هه ست پی بکه ین که نه وه هه یه، به لام نه مه پیشه کی تیبینی کردنه بو نه وهی ده سته جی alsbald به له بیرچووی به پی نه وهی باوه، بمینیتنه وه. چی له وه باوتره بوونه وهر بوون بی؟! له کاره هونه ریبه که دا به پیچه واننه وه نه وهی وه که نه مه هه یه باو نیسه. له وه دا کاره هونه ریبه که داهیتنه، هیچ جۆره لاسایی کردنه وه یه ک له کاره که دا نیسه، به لکو کاره که هه میسه نه و رووداوه ده خاته به رده می خوی و دهورو به ری که کاره هونه ریبه که به وهی که کاری هونه ریبه، بوونه.

چه نده کاره هونه ریبه که له به رده تدا خوی ناوالا بکاته وه، نه وه نده تاکی و ده گمه نیبه که ی که نه و بوونه و نه ک پتر بوون نیبه ده رده وشیتنه وه. چه نده نه م درزه بیتنه نیو کایه ی کرانه وه و ناواله یبه وه، نه وه نده کاره هونه ریبه که نامۆ و به ته نیا گۆشه گیر ده بیت. له به ره مه هیتانی کاره هونه ریبه که دا «که نه وه هه یه» ده خریتنه پیش چاو.

ده بوو پسرین ده ربارهی داهیتانی کاره هونه ریبه که ئیمه ی له لایه نی کاره هونه ری کاره که و ریالیستیبه که یه نریک کردبایه وه. داهیتراوی کاره هونه ریبه که به وه په رده ی له سه ر لاده ری که به هوی درزه که وه ململانیه که له نیو روخساره که دا جیگیره. لیره دا داهیتراویبه که خوی ده خاته نیو کاره هونه ریبه که وه و وه ک پالنه ریکی هیمنی نه و «که» Dass و ابووه له کایه ی کراوه پیدا ده بی، به لام له داهیتراوی کاره که دا ریالیستی کاره هونه ریبه که به ته واره تی ته و او نابی. ئیتر به پیچه واننه وه له و سۆنگه یه وه که جه وه ری کاره هونه ریبه که داهیتراوه ده بیتنه مایه ی نه وهی ئیمه بتوانین هه نگاو یک به او یژین که هه رچی تا ئیستا گوتراوه به دوایدا کۆشش ده کهن. چه نده کاره هونه ریبه که گۆشه گیر einsamer بی و له روخساره که دا جیگیره، چه نده به روونی دهر که وی که پیته ندیبه کانی له گه ل مرۆقدا بیچری، نه وه نده پالنه ره که که نه و کاره هونه ریبه یه به ساده بی ده چیتنه ناو کایه ی ناواله وه، نه وه نده له به رده تدا پالنه په ستۆ له ناباوه که ده کری و نه وی تائیتستا به باو و ناسایی و گومان هه لنه گر دانراوه، هه لده گه ریتنه وه، به لام نه و پالنه ره فره رهنگیبه هیچ توند و تۆزی و تیژیبه کی نیسه، چه نده کاره هونه ریبه که به رووت و بیگه ردی بجیتنه نیو نه و کایه ناواله یه ی به هوی نه وه وه کراوه ته وه، نه وه نده ئیمه به ساکاری ده باته نیو کایه ی کراوه بی له هه مان کاتدا له ره وش ی باو و له گه لدا راهاتوو ده مانهینیتنه دهره وه. به پی نه م راگواستنه مانای وایه: گۆرینی هه موو پیته ندیبه ک به جیهان و به زه ویبه وه و ئینجا خۆپاراستن له هه موو کردن و پاراستنیک له ناسین و سه رنجدانیک ی باو، بو نه وهی له و راستیبه ی له کاره هونه ریبه که دا روودهدات بخایه نری. سل و پاریزی نه م خایاندنه ده بیتنه مایه ی نه وهی داهیتراوه که بی به کاره هونه ریبه که که خوی وایه. نه مه: ریگادراو کاره هونه ریبه که کاری هونه ری بیت، ئیمه به پاراستنی کاره هونه ریبه که ناوی ده به ین.

تهنیا بۆ پاراستنه که کاره هونه ریبیه که خوئی له داهینرانه که یدا به شتیکی هه لکه وت ده خاته به رچاو، واته: ئیستا: له ئارادابوونی کارتیکی هونه ریبیانه.

زۆر به که می کاریک ده کری کاره هونه ری بی، نه گهر داهینراو نه بی، هه روه ها له جه وه ردا پیوستی به داهینره هیه، زۆر به که میش داهینراوه که خوئی به بی پاریزه رانی ده کری بوون بیت.

نه گهر کاره هونه ری پاریزه ران نه دۆزیتته وه، نه گهر راسته وخۆ نه یاندۆزیتته وه، که له گه ل نه و راستیییه له کاره هونه ریبیه که دا داهینراوه بینه وه، نه وه ناگه یه نی کاره هونه ریبیه که به بی پاریزه ران کاره هونه ری ده بیت. نه وه هه میشه واده مینیتته وه نه گهر به راستی کاره هونه ری بیت، پابه ندی پاریزه ران بی، ته نانه ت به تاییه تی نه گهر نه وه ته نیا هه ر چاوه روانی پاریزه ران بیت و هاتنه وه یان بۆ ناو راستیییه که ی به دست به یینی و به ته نگیییه وه بیت. ته نانه ت له بیرچوونه وه که ده کری کاره هونه ریبیه که دوو چاری بی، نه ک هیه چه، نه وه جو ره پاراستنی که، له سه ر کاره هونه ریبیه که ده ئی. پاراستنی کاره هونه ریبیه که. به و مانایه یه: له نیو نه و ئاواله ییه ی بوونه وه ردا بین که له نیو کاره هونه ریبیه که دا داهینراوه. نه م پیداکرتنه ی Instandigkeit پاراستنی جو رتیکی زانینه. زانین ته نیا هه ر له ناسینی رووت و بوچوون ده رباره ی شتیکی پیک نایه ت. نه وه که سه ی به راستی بوونه وه بزانی و بناسی، ده زانی له ناوه راستی بوونه وه ردا چی ده خوژی.

نه وه خواسته ی لیره ناوی هینرا که نه زانست له پیتشا ده یگریتته وه، نه پیتشییانه بریار ده دات، له بنه رپه تی شاره زایی هزره وه له «بوون و کات» دا بیری لیکراوه ته وه. زانین که خواستنی که و Wollen خواستنی به زانین ده مینیتته وه بریتیییه له ده ره کی به دیار بوونی مرۆقی هه بوو له نیو نه شار دراوه یی بووندا. نه وه بریار دانی به بریاوه (Ent-Schlossenheit) که له «بوون و کات» دا بیری لیکراوه ته وه کاریک نییه خود بریاری له سه ر بدات، به لکو ئاواله بوونی لیره دا بوونه له چه په سانی بوونه وه روه به ره و کرانه وه و ئاواله یی بوون. له بووندا مرۆق له ناوه کییه که وه به ره و ده ره کییه ک ناروات، به لکو جه وه هه ری بوون Existenz گهرۆ ده بوونه به ده ست له ناوه وه دا بوون له له به ر

یه کتر زانی بنه رپه تی روونکی ئاواله یی بوونه وه ردا. نه له وه داهینانه ی پیتستر ناوی هینراو نه له نه و خواسته ی ئیستا ناوی هینرا به ده سکه وت و کاری خودیک که خوئی به ئامانج داده نی و سه رگه رمه به دوایدا کو شش ده کات به بیردا نه هاتوه.

خواست بریار دانی به بروای تامه زۆی نه و بوونه وه ریه که سنووری خوئی ده به زینتی، که خودی خوئی رووبه رووی کایه کراوه که ی بوونه وه ر ده کات وه که له کاره هونه ریبیه که دا دانراوه، به م پیتیه پیداکرتنه که خوئی ده باته نیو قانونه وه. پاراستن و سه قسامگیربوونی کاره هونه ری وه ک جه وه ریک پیداکرتنیکی تامه زۆیه nuchtern له و راستیییه ناباو نا ئاساییه ی له کاره هونه ریبیه که دا رووده دات.

نه م زانینه که وه ک خواست له نیو راستی کاره هونه ریبیه که دا جیگیر و نیشته جی ده بیت، ده بی به زانینیک و هه ر وا ده مینیتته وه، کاره هونه ریبیه که له نیو له خویدا بوون ناهینیتته ده ره وه، رایناکیشیتته ناو بازنه ی نه زموونی رووتی ژیان و کاره هونه ریبیه که ناهینیتته خواره وه به ره و ده ور و رۆلی نه زموونی ژیان و رووژینهر. پیداکرتن و مانه وه ی کاره هونه ریبیه که مرۆق له نه زموونی ژیانیدا تاکوته را ناکات، به لکو نه وان ده باته وه سه ر نه و راستیییه ی له کاره هونه ریبیه که دا رووده دات، له پیتناو و له گه ل یه کتری بووندا وه ک نه وه ی بوون Da- Sein بچیتته ژیر باری میژووی نه و پیه ونیدییه ی له گه ل نه شار دراوه ییدا هه یه تی، داده مه زینتی. زانین به و پیتیه ی شیوازتیکی مانه وه و پیداکرتنه له وه ی که ته نیا بریتیییه له چیتزنی ناسینی روخساره کی له کاره هونه ریبیه که و تاییه ته ندیتی و ورووژاندنه کان له خویندا به تاییه تی دووره. زانین وه ک زانینی پیتشووتر به لایه کدا خستنی که، له ئارادابوونه له نیو نه و مملانییه دا که کاره هونه ریبیه که خستویه تیبیه نیو درز و که له به ره که وه.

شیوازی به دروستی پاراستنی کاره هونه ریبیه که ته نیا هه ر له پیتشه وه به هوئی کاره هونه ریبیه که خویه وه ده کری و نیشان ده کری. پاراستنه که به چه ند پله یه کی جیاوازی زانین به پیتی راده ی برکردن و به رده وامی و روون و په وانیییه وه رووده دات. نه گهر کاره هونه ریبیه که ته نیا بۆ چیتز وه رگرتنی رووتی هونه ر بخریتته به رچاو، نه مه ساغی ناکاته وه که نه و وه ک کارتیکی هونه ری بووه به وه ی

پاراستن بیگریته وه.

هه ره به وهرگرتنی ئەم پالنه ره له بهرانسهه ناباو نائاسایی له نیو باو ئاسایی و زانراودا ریکخستنی هونهری کاره هونهرییه که دهستی پیکردوه. گواستنه وهی وریا و به پاریزی کاره هونهرییه کان خوڤان و کوششی زانستیانه بو جاریکی تر هینانه وه، یان به هیچ جوړیک ناگاته بوونی کاره هونهرییه که، به لکو ته نیا وه بیرها تنه وه یه کی ئەوان ده بی. ئەمه ده توانی جیگایه ک پیتشکesh به کاره هونهرییه که بکات لییه وه له رهنگرشتنی میژوو به شداری دهکات. ریالیستی تاییه تی کاره هونهرییه که ته نیا ئەو کاته به دهرده که وئ که کاره هونهرییه که له و راستییی به هوی ئەو خو به وه پرووی داوه پپاریدری.

ریالیستی کاره هونهرییه که له تاییه ته ندیییه بنه ره تاییه کاندای به هوی جه وه هری بوونی کاره هونهرییه که وه ده ستنیشان ده کری. ئیستا که ئیمه ده توانین پرسیاره سه ره تاکه جاریکی تر بکه یه وه: رهوشی ئەو شمه کیتییه له کاره هونهرییه که دا که ده بی واقعییه تی (ریالیستی) راسته وخوی خوئی پپاریزی چۆنه؟ شته که به م جوړه یه: ئیمه ئیستا که هیچی تر له باره ی شمه کیتی له کاره هونهرییه که پرسیار ناکه یین، چونکه ئیمه ئەگه ره بیتو له باره یه وه پیرسین ئیمه کاره هونهرییه که یه کسه ره و پیتشیانه و به شپوه یه کی کوتایی به که رهسته باه تیکی له به ره ده ستدا هه بووی داده نپین. به م شپوازه ئیمه هیچ جاریک نه ک له کاره هونهرییه که وه، به لکو له خو مانه وه پرسیاره که ده کین. له ئیمه وه که ئیمه به مه رینگا ناده یین کاره هونهرییه که کاریکی هونهری بیت، به لکو پتر وه ک باه تیک وینای ده که یین، که ده بی له ناخی ئیمه دا ئەم چهند جوړه رهوشانه بووروزتینی.

له گه له وه شدا ئەوه ی له کاره هونهرییه که وه وه ک که رهسته و باهت وه رگیراوه که وه ک شمه کیتی به مانای چه مکی باوی شمه ک، که له کاره هونهرییه که وه شاره زای بووین، وادیته به رچاو، زه مینه ی کاره هونهرییه که بیت. زهوی له کاری هونهریدا به دهرده که وئ (ragt) چونکه کاره هونهرییه که وه ک خوئی به وه پیتیه راستی له کاره هونهرییه که دا هه یه، رووده دات، چونکه راستی ته نیا ئەو کاته رووده دات که خوئی له نیو بوونه وه رتیکدا ریک ده خات، له سه ره زهوی که له بنه رهت و جه وه هردا وه ک

خو داخه ریک دیته کایه ی کراوه ی کراوه بی ئەو په ری به ره ره کانی کردنه که ی و به هوی وه جیگای مه له بنده هه میشه ییه که ی خوئی ده دوزیته وه که ده بی تپیدا روخساره که جیگیر بکریت.

ئایا به دوادا چوونی ئەو پرسیاره ی دهر باره ی شمه کیتی شته وه کرا ئەوه ی نه ده هینا قسه ی لی بکریت؟! نه خیر، راسته ناکری به هوی شمه کیتییه وه کاره هونهرییه که ده ستنیشان بکریت، به لام به پیتچه وانه وه پشت ئەستور به زانیی کاریکی کاره هونهرییه که ده کری پیرسین له باره ی شمه کیتی شته که وه به رینگی راستدا بکریت. ئەمه ش شتیکی که م و ساکار نییه، ئەگه ره ئیمه بیته وه بیرمان که ئەو جوړه بیرکردنه وه یه ی هه ره له کونه وه باو بووه ده ستدریزی بکریته سه ره شمه کیتی شت و شرۆفه کردنی بوونه وه به تیکرایی بکریت به ئاغا و ده سه لاتدار که بو پهبیردن به جه وه هری ئامراز و کاره هونهرییه که به هیچ له ده ست نه هاتوو Untuchtig ده میتیته وه، هه ره ها له به رانه ره جه وه هری بنه ره تی راستی نابینا ده بیت.

بو ده ستنیشان کردنی شمه کیتی شت نه ئەو دیده ی که به هه لگری چهند تاییه ته ندیییه کی داده نی و نه به وه ی که فره رنگی ها ورده هه ستیییه کانه له یه کره نگییه که یدا، نه چوارچیتوه ی که رهسته - فۆرم که بو خوئی وینا کراوه، ئەو چوارچیتوه یه ی له ئامراز ییه که وه وه رگیراوه به سه و به ش دهکات. سه رنجدانی پیتشیانه که قورسایی به لایه کدا خه ره بو لیکدا نه وه ی شمه کیتی شت ده بی روو له وه بکات شت سه ره به زهوییه. جه وه هری زهوی به و پیتیه ی په رده ی له سه ره لاده درئ. ئەم ململانییه له روخساری کاره هونهرییه که دا جیگر بووه و به هوی ئەمه وه به روونی ئاواله ده بیت. ئەوه ی دهر باره ی ئامراز ده گونجی، که ئیمه ئامراز تیتی ئامراز به شپوه یه کی تاییه تی به هوی کاره هونهرییه که وه شاره زا و خه به ردار ده یین، له گه ل شمه کیتی شتیشدا دیته وه. ئەگه ره ئیمه دهر باره ی شمه کیتی هیچ شتیک راسته وخو نه زانین و زانینه که ته نیا ده ستنیشان نه کراو بیت، ئەوه پیتوستیمان به کاره هونهرییه که ده بی، ئەمه ش ناراسته وخو نیشانی ده دات، کاریتی کاری هونهری روودانی راستی، خو ئاوالا کردنی بوونه وه ره له کاره هونهرییه که دا ده بیت.

به لام ئیمه چه ز ده که یین له کوتا ییدا به پیتچه وانه وه بلین، ئایا پیتوست نابی کاره هونهرییه که له لای خو به وه

و بگره پیش و له پیناو نه وهی داهینراویچ پیسوهندی بهشته کانی زهوی و سروشته وه هه بی، نه گهر به جوړتیکی تر بی شمه کیتی پیوست بی به دروستی بیته وه نیو کایه ی ناواله ییسه وه؟! په کیچ که ده بوو نه مه بزانی نه لبریتخت دووریر Albrecht Durer نه م قسه به ناویانگه ی کرده وه: «نه وی راستی بیت هونه له سروشتدا شار دراو ته وه، نه و که سه ی بتوانی له وی بیچرئی و دهری بهینئی، نه وی هه یه.» بیچرئی لیته دا مانای هیئانه دهری دهرزه که یه و درزه که به په ره موچ له سه ر تابلو رهنگ بریژی، به لام نیمه ده سته جی دژه پرسباریک دهینین: ده بی چون درزه که بهینرته دهری و بیچرئی، نه گهر نه و هک درز، واته نه گهر نه و پیشتر هک مملانی نیوان پیسودانگ و بی پیوه ری به هوی پرژه داهینراوه که وه نه هینرا بیته نیو کایه ی ناواله وه؟! به دلنیا ییسه وه له نیو سروشتدا درزیک شار دراو ته وه، پیسودانگیچ و چه ندین سنور هه یه، نه و توانایه ی دهره یان که پیسه وه بهنده هونه ره. هه روه ها جیگی دلنیا ییسه که نه م هونه ره له پیشه وه له سروشتدا به هوی کاره هونه ریسه که وه بلاو ده بیته وه و به دهر ده که وی، چونکه نه و له بنه رته دا له کاره هونه ریسه که دا شار دراو ته وه.

کوشش کردن له پیناو ریالیستی کاری هونه ریدا ده بی نه و زه مینه یه خوش بکات بو نه وهی نیمه بتوانین له کاره هونه ریسه راسته قینه که دا هونه ر و جه وه ره که ی به ده دست بهینین. پرسین دهر باره ی جه وه هری هونه ر، ریگا به ره و زانینه که ی، ده بی له پیشه وه جار تیکی تر ببریته سه ر بنه مایه ک. وه لامی پرسبار که وه هه موو وه لامیکی راسته قینه دوور که وتنه وه یه کی نه و په ری دوا هه نگاوی زنجیره یه ک نه نجامی چند هه نگاویکی پرسبار کرده. هه ر وه لامیکیش وه ک وه لام هیز و توانای خوئی ده مینئی نه ونده ی ره گور یسه ی له پرسبار کرده دا داکوتابی.

ریالیستی کاره هونه ریسه که نه ک ته نیا هه ر به هوی نه وه وه کاری هونه ریسه له لامان روون و ناشکرایه، به لکو له هه مان کاتدا له بنه رت و جه وه ردا به پیت و پیز بووه. داهینر و پاریزه کان به شیوه یه کی بنه رته ی جه وه ریسه سهر به داهینراوه یی کاره هونه ریسه که ن، به لام کاره هونه ریسه که نه وه یه که له جه وه ردا کاری داهینرانه که شیواوه کی ده کات و له جه وه ره که یدا

پیسوستی به پاریزه ره کان هه یه. نه گهر هونه ر بنج و سه رچاوه ی کاری هونه ری بیت، نه وه نه مه به و مانایه یه: ده بیته مایه ی نه وهی نه وانه ی له جه وه ردا له کاره هونه ریسه که دا سه ر به یه کترین، داهینر و پاریزه ران له جه وه ره که یه وه هه لده قولین، به لام نیا هونه ر خوئی چییه، تا وه کو نیمه به راست و په وانی به سه رچاوه یه ک ناوی به رین؟! له کاری هونه ریدا، به شیوازی کار تیچ له کاره هونه ریسه که دا، راستی رووده دات. به پیتی نه مه پیشیانه جه وه هری هونه ر وه ک راستی له نیو- کاری هونه ری- دانان ده ستنیشان ده کریت. له گه ل نه مه شدا نه م ده ستنیشان کرده به هوشیار ییسه وه دوو و اتاییه، جار تیکیان ده لی: هونه ر بریتیه له جیگی کرده ی راستی که خوئی له روخساردا ریچ ده خات. نه مه له داهیناندا وه ک هیئانه پیشه وه ی نه شار دراوه یی بوونه وهر رووده دات. له نیو- کاره هونه ریسه که داینئی له هه مان کاتدا نه و و اتایه ده گه یه نی: کار تیچی بوونه که وای لی بکریت بیزوی و روویدات. نه وه وه ک پاراستن رووده دات. که و ابو هونه ر بریتیه: پاراستنی داهینرانه ی راستی له کاره هونه ریسه که دا. که و ابو هونه ر په یدا بوون و روودانی راستییه، نیا راستی له هیچه وه په یدا ده بی؟ به راستی نا، نه گهر مه به ست له هیچ ناکردنیکی ساده و رووتی بوونه وهر بیت و نه گهر له گه لیدا بوونه وهر وه ک نه و له نارادابووه و باوه وینا بکریت، نیتر نه وهی دواتر له نارادابوونی کاره هونه ریسه که دهرده خات نه وه یه ته نیا به روالت وه ک بوونه وهری راسته قینه دهرده که وی ده لهرزینریت. له شتی له به رده ستداو له شتی باو هیچ کاتیک راستی ده ستگیر ناییت. پتر کرانه وه ی ناوالا بوو روشن بوونی بوونه وهر ته نیا نه و کاته رووده دات که پرژه ی ناواله یی نیو باو و له گه لدا راهاتوو ره نگر پیژ بکریت.

راستی وه ک روشنایی و شاردرانه وه ی بوونه وهر رووده دات نه گهر نه و «۲۲» به ونریتته وه. هه موو هونه ر وه ک ریگادانی قه ومانی هاتنی راستی بوونه وهر وه ک نه مه له جه وه ردا هه لبه ست هونینه وه یه، جه وه هری هونه ر که کاری هونه ری و هونه ر مه ند پشتی پیده به ستن، بریتیه له وه ی راستی خوئی- له نیو- کاره هونه ریسه که دا- دابنی. له م جه وه ره شیعه ریسه ی هونه ر وه نه وه ده قه ومی، نه و له ناوه راستی بوونه وهر دا مه لبه ندیکی ناوالا ده کاته وه که

له ئاواله ییبه که بیدا هه موو شتیکی تر به پیچه وانه ی باوه ویه، به پیتی هیز و توانای ئه و پرۆزه یه ی له نیو کاره هونه ریبه که دا ره نگه پتراره که له لای ئیمه ده بیته نه شار دراوه ییبه کی بوونه وهر که خۆی بۆمان ده هاو پترۆ، به هۆی کاره هونه ریبه که وه هه موو باوه کان و ئه وانه ی له ئارادان ده بن به نابوونه وهر. ئه مه ئه و هیز و توانایه ی بوون له دست ده دات. که وه ک پتودانگ بداته دست و بیپاریزی. ئه وه ی لیته دا سه سیر و سه مه ره یه ئه وه یه کاره هونه ریبه که به هیچ شیوازیکی کار له بوونه وهری تائیتستا له ئارادابو ناکات که به هۆی پیته وندی کارلیکردنی هۆیه کیبه وه. کار له شت کردنی کاره هونه ریبه که ده ییات که له و کاره دا نییه، ئه و له وه رچه رخانه ی نه شار دراوه یی بوونه وهر دایه که له کاره هونه ریبه که دا روو ده دات و ئه مه ده لئ: هی بوون «۲۳».

هه لبه ست دانان هزر و بیرکردنه وه یه کی دروستکراوی په رشوبلاوی بی سه رو به ری که سانیک نییه و بۆچوونیکی رووتی به شه قه ی بال فری و ئه ندیشه ی له نیو ناربالیستیدا نییه. ئه وه ی هه لبه ستدانان وه ک رۆشنکه ره وه نه خشه ی ده پترۆی له ناشار دراوه یی له یه کتری ئاواله ده کاته وه (auseinanderfalten) و به ره و پیتش ده یهاو پترۆ، ئه و کراوه ییبه یه که پترۆی ده دات و روویدات و به راستی به و شیوه یه ی که ئیتستا ئه و کراوه ییبه له ناوه راستی بوونه وهر دا ده بیته مایه ی ئه وه ی ئه و به ره و دره و شان و له رینه وه و زرنگان به ریت، سه رنجدانای به نه رته تی جه وه هری کاره هونه ریبه که و ئه و پیته وندیبه ی به روودانی راستی بوونه وهر وه هیه ده بیته جیگای ئه گهر و پرسیارکردن و گومان ئایا جه وه هری هه لبه ست هۆنینه وه، ئه مه له هه مان کاتدا جه وه هری نه خشه رشتنه که ش ده گرتته وه، له سۆنگه ی ئه ندیشه و هیزی خه یاله وه ده کترۆ به ته واته تی بیری لیبکرتته وه. جه وه هری هۆنینه وه ی شیعر که ئیمه له دووره وه نه ک به شیوه یه کی ده ستنیشان نه کراو شاره زای بووین، ده بن لیبه وه ک باهه تیکی ئه گهر و گومان هه لگر جیگیر بکرت و ده بن «۲۴» بیری لیبکرتته وه. ئه گهر هه موو هونه ریکی له جه وه هردا هۆنینه وه Dichtung بیت، ئه وه پتوبست ده بی هونه ری بیناسازی، هونه ری وینه کیشان، هونه ری ده نگ بیریته وه سه ر شیعر، ئه مه ش شتیکی هه ره مه ییه. به دلنیا ییبه وه، ئه و نه ده ی ئیمه مه به ستیمان ئه وه بیت ئه و

هونه رانه ی ناویان هینرا چهنه جۆرێکن له هونه ری زمان، ئه گهر بیتو بشی ئیمه شیعر به و ناوونیشانه که ده کترۆ به ئاسانی به هه له تیبگه یشتی و لیک بدریتته وه نیشان بده یین، به لام شیعر ته نیا شیوازیکی نه خشه ی رۆشنکه ره وه ی راستییه، واته هی هۆنینه وه به واته فراوانه که ی. له گه ل ئه وه شدا هونه ری زمان، هۆنینه وه به ته نگه به ترین واتای، شوین و پایه یه کی ئه و په ری له به رچاوی له چوارچێوه ی تیکرای هونه ره کانداه یه.

بۆ ئه وه ی ئه مه بیینین، پتوبستی ته نیا به چه مکی راستو دروستی زمان هه یه. به پیتی بۆچوونی باو زمان به جۆرێکی پترراگه یانندن داده نری. بۆ تووویژ و پترکه و تن، به گشتی بۆ له یه کتری گه یشتن به کاردیت، به لام زمان ته نیا هه ر ده برینی ده نگ و نووسینی ئه وه نییه که ده بی رابگه یه نری mitgeteilt ئه و ته نیا هه ر کراوه و داپۆشراو که مه به سه ته بۆ چهنه وشه و رسته یه ک پترراگه یی، به لکو زمان له پیتشدا بوونه وهر وه ک بوونه وهر ده بیته نیو کایه ی کراوه و ئاواله وه. له و جیگایه ی هیچ زمانیک روونادات West وه ک له بوونی به رد و رووه ک و زینده وهر دا، له ویش هیچ کایه ی ئاواله یی و کراوه یی بوونه وهر نییه و به م پتیه هیچ وه ک ئه مه یه کی نابوون و بۆشایی نییه.

له وه دا زمان بۆ یه که م جار بوونه وهر ناو ده بات، ئه و ناو برده نه بوونه وهر بۆ وشه و بۆ ده رکه و تن ده بات. ئه و ناو لیتانه به پیتی ئه مه وه بوونه وهر بۆ بوونه که ی ناو زه ده کات. ئه م گوته دارشتنی پرۆزه ی رۆشنا ییه، که تیییدا بریار ده درۆ و ده گوترۆ: بوونه وهر وه ک چی ده چیتته نیو کایه ی کراوه وه. رشتنی رهنگی نه خشه «۲۵» به ره لاکردنی هاویشتنیکه، وه ک ئه وه شار دراوه یی خۆی بۆ نیو بوونه وهر وه ک ئه مه ره وانه ده کات. ئه م ده برینه نه خشه سازه له هه مان کاتدا ده بیته ره تکرده وه ی هه موو ئازاوه یه کی ته مومرثاوی، که تیییدا بوونه وهر خۆی داده پۆشی و ده کیشیتته وه «۲۶» entzieht.

ئه و گوته یه ی نه خشه داده پترۆی هۆنینه وه ی هه لبه سه ته: گوته ی جیهان و هی زه وی، گوته ی شانزی ملاملانیه که یان و ئینجا هی هه موو جیگا و هه موو نزیک و دووریبه کی خواوه نده کان Gotter. شیعر دانان گوته یه کی نه شار دراوه یی بوونه وهره. ئه و زمانه روودانی ئه م گوته یه یه، که به هۆیه وه میلله تیک میژوو بیانه

جیهانه‌کە‌ی ده‌کاته‌وه و زه‌وی وه‌ک داخراویک ده‌پارێژی. گوتنه‌خشسه‌سازه‌که نه‌وه‌یه که نه‌وی ده‌کری بگوتری و له‌هه‌مان کاتدا ناکری بگوتری وه‌ک نه‌مه به‌ره و جیهانی ده‌بات. له‌م جو‌ره گوتنه‌یه‌دا میلله‌تیکی میژوویی چه‌مکه‌کانی جه‌وه‌ره‌که‌ی، واته به‌وه‌ی سه‌ر به‌ میژووی- جیهانه‌ پششیانه‌ دادهرێژی.

هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌ست لێرده‌ا به‌واتایه‌کی فراوانی و له‌ هه‌مان کاتدا به‌و پیوه‌ندییه‌ توندوتۆله‌ بنه‌ره‌تییه‌ی به‌ زمانه‌وه و به‌ وشه‌وه‌ هه‌یه‌ بیرى لیکراوه‌ته‌وه، تا نه‌و راده‌یه‌ ده‌بێ به‌ ئاواله‌یی بمیتیته‌وه، ئایا هونه‌ر و بگه‌ره له‌ هه‌موو شێوازه‌کانیدا له‌ هونه‌ری بیناسازییه‌وه تاوه‌کو هه‌لبه‌ست Poesie جه‌وه‌ره‌ی هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌ست ده‌پیتی و ده‌گریته‌وه.

زمان خۆی به‌واتا فراوانه‌که‌ی هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌سته، چونکه‌ زمان نه‌و رووداوه‌یه‌ تییدا، که هه‌موو جارێک بوونه‌وه‌ر وه‌ک بوونه‌وه‌ر خۆی بۆ مرۆف ئاوه‌لا ده‌کاته‌وه، هه‌ریۆیه‌ هه‌لبه‌سته، هۆنینه‌وه‌ به‌ واتا ته‌نگه‌به‌ره‌که‌ی، بنه‌ره‌تییه‌ترین هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌سته به‌ واتا جه‌وه‌ره‌یه‌که‌ی. زمان نه‌ک له‌به‌ر نه‌وه‌ی هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌سته، به‌لکو شیع‌ر خۆی له‌نیو زماندا روودده‌ات و ده‌گونجی، چونکه‌ نه‌مه جه‌وه‌ره‌تیکی بنه‌ره‌تی هۆنینه‌وه‌ ده‌پارێژی. بیناسازی و وینه‌کیشان به‌په‌چه‌وانه‌وه هه‌میشه و ته‌نیا به‌رده‌وام له‌کایه‌ی کراوه‌یی گوتنه‌ و هی ناو لێ ناندرا روودده‌ات. له‌مه‌وه‌ نه‌وان بلاوده‌بنه‌وه و ئاراسته‌ ده‌کری. هه‌ر بۆیه‌ نه‌وان وه‌ک رێگایه‌ک و شێوازیکی تایبه‌تی ده‌میتنه‌وه، چونکه‌ راستی خۆی له‌نیو کاری هونه‌ریدا رێک ده‌خات. نه‌وان هه‌ریه‌که‌یه‌ن هۆنینه‌وه‌یه‌کی تایبه‌تییه‌ له‌ چوارچێوه‌ی رۆشنایی بوونه‌وه‌ردا، که پشتر و بێ نه‌وه‌ی هه‌ستی پێ بکریته‌ له‌نیو زماندا رووی داوه. «٢٧»

هونه‌ر وه‌ک راستی خستنه‌نیو- کاری- هونه‌رییه‌وه هۆنینه‌وه‌ی هه‌لبه‌سته. داهینانی کاری هونه‌ری ته‌نیا سروشتی هۆنینه‌وه‌ی نییه، به‌لکو له‌گه‌ل نه‌مه‌دا ته‌نیا به‌شێوازی تایبه‌تی خۆی هۆنینه‌وه‌یه dichterisch، هه‌روه‌ها پاراستنی کاره هونه‌رییه‌که‌ش هه‌روایه، ئیتر کاریکی هونه‌ری وه‌ک کاریکی ته‌نیا نه‌وکاته هه‌لکه‌وت راسته‌قینه‌ ده‌بێ، نه‌گه‌ر ئیمه‌ خۆمان له‌وه‌ی باوه‌ داپرین و بچینه‌ نیو نه‌وکاته‌ی له‌لایه‌ن کاره هونه‌رییه‌که‌وه

کراوه‌ته‌وه، بۆ نه‌وه‌ی جه‌وه‌ره‌ی خودی خۆمان له‌نیو راستی بوونه‌وه‌ردان به‌ راوه‌ستاوی بوه‌ستینین «٢٨».

جه‌وه‌ره‌ی هونه‌ر هۆنینه‌وه‌یه. جه‌وه‌ره‌ی هۆنینه‌وه‌ش دامه‌زراندنی راستییه. ئیمه له‌ واتای دامه‌زراندن -Stif- ten لێرده‌ا به‌ سێ جو‌ر تیده‌گه‌ین: دامه‌زراندن وه‌ک به‌دیاری به‌خشین، دامه‌زراندن وه‌ک بنیادنان و دامه‌زراندن وه‌ک ده‌ستپێک. دامه‌زراندن ته‌نیا له‌ پاراستندا شتیکی راسته‌قینه‌یه. به‌م جو‌ره هه‌موو شێوازیکی دامه‌زراندن له‌گه‌ل یه‌کیکی پاراستندا دیته‌وه. نه‌م بیناکردنه جه‌وه‌ره‌یه‌ی هونه‌ر ئیستا که ئیمه ده‌توانین ته‌نیا له‌ چهند خالێکی که‌مدا بیه‌خه‌ینه به‌رچاو، هه‌روه‌ها ته‌نیا به‌و راده‌یه‌ی نه‌گه‌ر نیشانکردنه‌که‌ی پشوووی جه‌وه‌ره‌ی کاره هونه‌رییه‌که‌ نیشان و به‌لگه‌یه‌کی سه‌ره‌تایی ده‌رباره‌ی بداته‌ ده‌ست.

دانانی راستی له‌نیو- کاره- هونه‌رییه‌که‌دا پاله‌په‌ستۆ له‌ نا- باوه‌که‌ ده‌کات و له‌ هه‌مان کاتدا باوه‌که و نه‌وه‌ی مرۆف به‌وی داده‌نی سه‌راوبن ده‌کات و هه‌لبه‌ده‌گه‌ریته‌وه. نه‌و راستییه‌ی خۆی له‌ کاره هونه‌رییه‌که‌دا ئاواله‌ ده‌کاته‌وه، ناکری له‌وه‌وه تا ئیستا زانراوه‌ پشت راست بکریته‌وه و لێوه‌ی بخریته‌وه (abzuleiten). نه‌وی تائیتستا زانراوه له‌ ته‌نیا ربالیستییه‌که‌ی خۆیدا له‌لایه‌ن کاره هونه‌رییه‌که‌وه پووجه‌ل ده‌کریته‌وه. نه‌وی هونه‌ر دایده‌مه‌زینێ، هه‌ریۆیه‌ ناکری به‌هۆی نه‌وه‌ی له‌به‌رده‌ستدایه و له‌ئارادایه مه‌زنده بکری و به‌کیکی تر له‌ جیگای دابنری. دامه‌زراندن پتر له‌ پیوستییه‌که‌، به‌خشینێکه‌.

نه‌خشه‌ریژی هۆنینه‌وه‌ی راستی که‌ خو له‌نیو کاره هونه‌رییه‌که‌دا وه‌ک روخسار داده‌نی، به‌هیچ جو‌ریک له‌نیو بۆشایی و ده‌ستنیشان نه‌کراودا ته‌واو ناکری. راستی له‌ کاره هونه‌رییه‌که‌دا پتر بۆ پارێزه‌رانی هاتوو، واته بۆ مرۆفایه‌تی میژوویی ده‌هاوێژی. نه‌وی ده‌بێ به‌هاوێژی Zugeworfne له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا هیچ جارێک سه‌پینراویکی هه‌ره‌مه‌کی نییه. نه‌خشه‌ریژی راوه‌سته‌قینه سروشتی هۆنینه‌وه‌که بریتییه له‌ ئاواله‌کردنی نه‌وه‌یه پشتر بوون (Dasein) وه‌ک شتیکی میژوویی فریدراوته ناوییه‌وه. نه‌مه زه‌وییه و بۆ میلله‌تیکی میژوویی خاکه‌که‌ی نه‌و بنه‌ما داخراوه‌یه که پشتی پێ ده‌به‌ستی له‌گه‌ل هه‌موو نه‌وه‌ی هه‌یه و چیه‌ و تا ئیستا

شاردر اووه لیتی، ئەویش خودی خۆیه تی. ئەمه به لām جیهانه که یه تی که به هۆی پێوهندی -بوون- به شاردر اووهی -بوون- بلاو و دەستبه کار ده بێت. هه بۆیه پێو بسته له پرۆژه نه خشه که دا هه موو ئەوهی دراوه به مروف له بنه ما داخراوه که به ئیرتیه ده روه و به تابه تی له سه ر ئەمه دا بێت. به م پێیه ته نیا به و شپوه یه ی بنه مایه کی هه لگره داده مزرێ.

له به ر ئەوهی ئەم جوړه هینانه، هه موو داهینانیک ده رهینان و هه له ئینجان (ئاوهینان له سه رچاوه وه) ریبازی خودیتی مۆدیرن Subjektivismus به ئاشکرا به هه له و چه وتی چالاکی داهینرانه لیک ده داده وه وای داده ن داهینانیک بلیمه تانه ی خودیکی خاوه نی خۆیه تی. دامه زانندی راستی ته نیا دامه زانندی نییه به مانای به خشینیک ئازاد و سه ره ستانه، به لکو دامه زانندی له هه مان کاتدا به مانای دامه زانندی بنه مادانانی ئەم بنه مایه. نه خشه سازیه سه روه ت هۆینه وه که له هیه چه وه به ده رده که وێ، به و پێیه ی ئەو به خشینه که ی له وه وه وەر ناگرێ که باوه و له ئارادایه. ئەو له گه ل ئەوه شدا له هیه چه وه نایه ت، ئەوه نده ی به هۆی ئەوه وه هاو ئیزراوه ته نیا هه ر ده ستنیشا نکر دیتکی به پارێز و سل کردنه وه ی بوونی میژووی خۆیه تی.

به خشین و دامه زانندی له خۆیاندا سه روه تی ناو بژی نه کردنی ئەوه یان تیدایه ئیمه به ده سپیک کی ناو ده بێن. بگره ئەم ناو بژی نه کردنه ی ده سپیک تابه ته ندیه که ی بازدان که له ناو بژی نه کردنه وه هاتوه، به دوور ناگرێ، به لکو ده یگرته خۆی و تیدایه که سه ره تابه که بۆ ماوه یه کی دوور و درێژ و به بێ ئەوه ی سه رنج بۆ لای خۆی رابکیش، خۆی «۲۹» ئاماده ده کات. ده سپیک راسته قینه وه ک بازدانیک هه میشه بازدانیک پێشیا نه یه تیدایه هه موو هاتوه کان به سه ردا بازدان و تپه راندنه، ئەگه رچی وه ک په رده به سه ر دادانیکیش بێت. ده سپیک «۳۰» پێشیا نه شار اووه ی کو تایی تیدایه. ده سپیک راسته قینه سه روه تی سه ره تابی ئەوه ی سه ره تای ساکاره تیدایه نییه. سه ره تای ساده و ساکار Primitiv بێ دوا پرۆژه، چونکه بازدانی به خشه ر و دامه زینر و بازدانی پێشه کیبانه ی نییه. ئەو ناتوانی هیه شتیک له خۆیه وه به ره للا بکات، چونکه ئەو هیه چی تری تیدا نییه له وه به ولاره که له ناویدا گیراو

و ده ست به سه ره.

ده سپیک به پێچه وانه وه هه میشه پری نه کراوه یی باوی تیدایه و واته، هی ملمانێ له گه ل باودا. هونه ر وه ک هۆینه وه دامه زاننده، به واتای سییه می هه لگیرسانندی ملمانێ راستی، دامه زاننده وه ک ده سپیک. هه میشه ئەگه ر بوونه وه ر له تیکراییه که یدا وه ک بوونه وه ر خۆی بێ له سه ر بنیادنان له کایه ی کراوه ییدا دا بگرێ، هونه ر وه ک دامه زانندی به جه وه ره میژووییه که ی ده گات. ئەو بۆ یه که م جار له خۆ ئاوا له که له پووری یۆناندا به مه گه یشتووه. ئەوی له دوا پرۆژدا به بوون ناو ده بری، به پێوانگیک بیه ره تیبانه له کاره هونه ریه که دا دانراوه. ئەو بوونه وه ر ی به تیکرایی به م جوړه کراوه ته وه، له دوا ییدا گۆراوه به بوونه وه ر، به و واتایه ی له لایه ن په بیه وه داهینراوه (خه لق کراوه) Geschaffen. ئەمه له سه ده کانی ناوه راستدا رووی داوه. ئەم بوونه وه ره جاریک تر له سه ره تاو پرۆسه ی سه رده می نوێ جاریک تر گۆراوه. بوونه وه ر بووه به و با به ته ی ده کری به ژمی ره کو نترۆل بکری ت و نه ی نییه کانی په رده یان له سه ر لا بر دێ. هه موو جاریک جیهانیک نوێ بنه ره تی به ده رده که وێ. هه موو جاریک پێویست بووه کایه ی ئاواله یی بوونه وه ر، به هۆی جیگیر کردنی راستی له روخساره که دا، له بوونه وه ر خۆیدا جیگیر و ریکو پیک بکری ت. هه موو جاریک نه شاردر اووه یی بوونه وه ر رووی داوه. ئەو خۆی له کاره هونه ریه که دا داده ن، ئەم دانانه هونه ر ته و او جیه جی ده کات.

هه میشه کاتیک هونه ر روو ده دات GeSchieht واته کاتیک ده سپیک هه بوو، پالنه ریک دپته ناو میژووه وه، میژوو یه که م جار، یان جاریک دیکه ده ست پیده کات. لیره دا مه به ست له میژوو به دوا ی یه کتری دا هاتنی چه ند قه و ماویک نییه، له کاتیکدا با گرنگیش بن. میژوو بریتیه له ده رچوونی میلله تیک له و ئه رکه ی پێی سپێردراوه وه ک چوونه ناو ئەوه ی له گه لیدا دراوه.

هونه ر دانانی راستیه (هه قیقته) له نیو- کاری- هونه ریدا. له م رسته یه دا دوو ده لاله تی بنه ره تی شاردر اووه ته وه، به م پێیه راستی له هه مان کاتدا بکه ر و به رکار، خود و با به تی رسته که یه، به لām بکه ر و به رکار لیره دوو ناوی ناگونجاون. ئەوان به ره به ست ده بن، بیه ره و جه وه ره دوو ده لاله ته بکری ته وه، ئەمه ئه رکیکه هیه چی تر

سەر بەم رامان و سەرنجدانە نییە. هونەر مێژووییە و
 وەک مێژووییەکی داھینەری پاراستنی راستییە لە کارە
 هونەرییەکاندا. هونەر وەک هۆنینهوه روودەدات. ئەمە
 دامەزراندنە بە سێ جۆری واتای بەخشین، بنیادنان و
 دەسپێک. هونەر وەک دامەزراندن لە جەوھەردا
 مێژووییە. ئەمە تەنیا هەر بەو واتایە نییە: هونەر بە
 واتا دەرەکی و دوورەکی مێژووییەکی هەیه، لەگەڵ
 گۆرانی کاتدا شان بە شانی فرە شتی تر روودەدات و
 دیتە پیشەووە و لەگەڵیدا دەگۆڕێ و لەناو دەچێ و دیمەنی
 گۆرێ و جیاواز پێشکەش بە مێژوو دەکات. هونەر بە
 واتا بنەرەتییەکی مێژوو کە ئەو مێژوو دادەمەزرێنێ.
 هونەر رێگا دەدات راستی هەلبقوولێ. هونەر وەک
 دامەزرێنەری راگیرکردنی راستی بوونەوەر لە کارە
 هونەرییەکاندا بەگورمباز بەدی دەھێنێ. شتیەک بە بازدان
 بەدی بەیتنی لە دامەزرێنەری بازدانەوێ بنەماو بنجە
 جەوھەرییەکانە بۆ نیو بوون بیبە، ئەوێهە کە وشەکە
 مەبەستییەتی.

بنجوناوان و سەرچاوەی کاری هونەری، واتە لە هەمان
 کاتدا هی داھینەر و راگیرکار، گوتەیی بوونی مێژوویی
 میللەتی، هونەرە. ئەمە وایە، چونکە هونەر لە
 جەوھەریدا سەرچاوەیەکی شێوازیکی دیار و بەرچاوە،
 چۆن راستی دەبێ بە بوونەوەر، واتە دەبێ بە مێژوویی.
 ئێمە دەرباری جەوھەری هونەر دەپرسین. بۆچی ئێمە
 ئاوەھا دەپرسین؟! ئێمە ئاوەھا دەپرسین بۆ ئەوێ بە
 تاییەتی بتوانین پرسی، ئایا هونەر لە بوونی مێژوویی
 ئێمەدا سەرچاوەیەکی، یان نە، ئایا لە چ هەلومەرجێکدا
 دەتوانی ئەو بێ و پێویستە ئەو ئەو بێ.
 ئەم جۆرە وردبوونە هزرییە ناتوانی تۆزی لە روودانی
 هونەر و گۆرانەکی بکات. ئەو زانییە هزرییە بریتیە لە
 سەرەتایەکی کاتی و ئینجا خۆ نامادەکردنێکی گرنج و
 پێویستە بۆ ئەوێ هونەری تەنیا ئەو جۆرە زانییە
 جیگا و «٣١» شۆپن بۆ کارە هونەرییەکان نامادە دەکات و
 رێگا بۆ داھینەران خۆش دەکات و بۆ راگیرکاران
 مەلەندەکان دەستەبەر دەبێ.
 لەو زانییەدا کە دەتوانی هەر بە هیوایی و لەسەر خۆ
 گەشە بکات، بریار دەدری ئایا هونەر دەکرێ
 سەرچاوەیەکی بیت و ئینجا دەبێ بێ بە پیشەنگ، یان
 ئایا دەبێ ئەو تەنیا هەر بەو بێتییەتەو کە شتیکی

زێدەبە هەر وەک ئەو دیاردەیی کولتور کە بوو بە باو
 باسی بکری و بەیتنیت.

ئایا ئێمە لە بوونماندا مێژووییانە لەلای سەرچاوەکەین؟
 ئێمە دەزانین، واتە ئێمە بایەخ بە جەوھەری سەرچاوەکە
 دەدەین؟! یان ئێمە لە کردارماندا بەرانبەر بە هونەر تەنیا
 هەر بە چەند زانییەکی رووشنیری سەرلەبەردابوو پشت
 دەبەستین؟!

بۆ ئەم یان و یاخوودە و بریاردانەکی نیشانیکی تەفرە
 نەدەر هەیه.

هۆلەدرلین، ئەو شاعیرە کە دەبێ ئەلمانەکان
 بەرھەمەکان بەردەوام لەبەرچاوی بیت، ئەوێ ناو بردوو،
 لەوێدا ئەو دەلی:

«بەزەحمەت ئەوێ،

لەزیک سەرچاوەکەو نیشەتی،

جیگایەکی بەجێدەھێنێ»

گەشەکە، بەرگی چوارەم (ھیلینگر) «٣٢»،
 ١٦٧.

باشکۆ

بیرکردنەوێکانی پێشوو پێوەندییان بە مەتەلی هونەرەو
 هەیه، ئەو مەتەلی کە خۆی بۆ خۆی هونەرە. داخوایمان
 لەوێ دوور ئەم مەتەلە هەلبەیتن، ئەرکە ئەوێ لێی
 تێبگەین.

مرۆڤ لە هەمان کاتەو بەلای کەمەو کە سەرنجدانی
 تاییەتی هونەر و هونەرەندان دەستی پێکردوو، ئەو
 سەرنجدراوانە بە ئیستیتیکی ناو بردوو. ئیستیتیکی
 کاری هونەری دەکات بە بابەتیکی و بگرە وەک بابەتی
 ئەیزتیسیس aisthesis هی وەرگرتنی هەستەکی بە
 فراوانترین واتا. ئەمڕۆکە ئەو وەرگرتنە بە (Erleben)
 ئەزمونی ژین ناو دەبێت. ئەو جۆرە، چۆن مرۆڤ، هونەر
 بە ئەزمون دەژی، دەبێ دەرباری جەوھەری زانیاری
 بدات. ئەزمونی ژیان نەک تەنیا هەر بۆ چێرتنی هونەر،
 بگرە بە هەمان شێوە بۆ داھینانی هونەریش
 سەرچاوەیەکی بنەرەتی. هەموو شتیکی ئەزمونی ژینە.
 لەگەڵ ئەوەشدا دوور نییە ئەزمونی ژینە ئەو کەرسەیه
 بیت کە تێیدا هونەر دەمریت «٣٣». مردنە ئەوێ
 بەھیمی و لەسەر خۆ روودەدات، چەند سەدەیهکی دەوێ و
 پێدەچێ.

راسته نه مردنی کاره کانی هونه و هونه وه که بهایه کی نه ممر باس ده کربت. بهم پیسه بهو زمانه که هه موو شته جه وهه ریبه بنه ره تیسه کان به وردی و ته او هتی باس نه کات و وه ناگری، قسه ده کری، چونکه نه و ده ترسی له وهی شته کان به وردی و ته او هتی وه ریگری نه و اتایه ده دات: بیر کردنه وه. چ ترسیک نه مری له وه گه ورته که له بیر کردنه وه ده هیه؟! نایا قسه کردن له کاره نه مره کان و نه مری به های هونه ناوه رۆک و راگری هیه؟! یان نه وانه ته نیا چند جور یکی ناخواتن که هه نیمچه بیر تکیان لیکراوه ته وه له سه رده میتکدا که هونه ری گه وره و مه زن به تیکرای جه وه ره که یه وه له مری و تو ته وه.

سه رتا پاکیرترین سه رنج دانیکی گه وهه ری هونه که رۆژتاوا هه یی، له به ره وهی له سونگه ی میتا فیزیکه وه بییری لیکراوه ته وه، له «چند وانه یه ک ده رباری نیستییک» ی هیگلدای نه و رستانه هه یه:

«هیچی تر هونه بو نیمه به رزترینی نه و شتوازه نییه که به هوی وه راستی بوون بو خوی ده سته بهر ده بی» (تیکرای به ره مان، ۱۰، ۱، ۱۳۴).

«ده کری هیوای نه وه بکری هونه هه میشه پتر پله و پایه به رزتر و خوی ته او تر بکات، به لام روخساره که ی ده سته رداری نه وه بووه به رزترین پید او یستی گیان بی.» (هه مان سه رچاوه: ل ۱۳۵).

«له هه موو نه و پیوه ندییه ده هونه و ابووه و واده میتیته وه، له لایه نی مه به سته ده ستنیشان کراوه بالایه که ییدا بو نیمه شتیکه سه ر به رادوو.» (هه مان سه رچاوه: ۱۰، ۱، ۱۶۱).

نه و گوته په ندهی له و رستانه ده هیگل کردوویه تی، ناکری لادری به وهی ساغ بکریته وه، له و کاته وه هیگل بو دوا جار له کوزسی زستانه ی سالی (۱۸۲۸ - ۲۹ ز) دا له زانکوی به رلین وانه ی نیستییک گوتوته وه، نیمه فره کاری هونه ری و ریازی هونه ریمان دیوه دروستبوون هیگل هیچ کاتیک نه یوبستوو هاشا له و شیواوه کییه بکات. پرسپاره که هه روه ک خوی ده میتیته وه:

نایا هونه هه ر شیوازیکی بنه ره تی جه وهه ری و ناچاری روودانی نه و راستییه که بو بوونی میژووی نیمه شتیکی به لایه کدا خه رانه یه، یان هونه هیچی تر نه وه نه ماوه؟! نه گه ر نه و هیچی تر نه وه نه مابن

پرسپاره که ناوا ده بیت: بوچی نه وه وایه؟! بریار ده رباری گوته په نده که ی هیگل تائیستا نه دراوه.

هزری خورئاوا له سه رده می یونانه وه له پشت نه و گوته په نده وه دایه، نه و هزری له گه ل روودانی راستییه کی بوونه وهدا دیتته وه. بریاردان له باره ی نه و گوته په نده وه Spruch نه گه ر درا، له و راستییه ی بوونه وده وه و ده رباری نه و ده دری. تا نه و کاته نه و گوته په نده به ده سته کاری ده میتیته وه. هه ره به ره نه و به ته نیا پرسپاره که ناچارییه، نایا راستییه که که گوته په نده که ده یلی دوا جار ه کییه و نیتر چی ده بیت، نه گه ر نه و واپیت؟

نه و پرسپارانه که جار تکیان به روون و ناشکاری و جار تکیان به لیلی به لمانه وه گرینگن، کاتیک ده کری بکری، نه گه ر نیمه له پیشدا بیر له جه وهه ری هونه بکه ینه وه. نیمه هه ل ده دین چند هه ناویک به او یزین به وهی که له باره ی سه رچاوه و بناوانی کاری هونه ریبه وه ده پرسین. ده بی کاره کته ری کاری کاره هونه ریبه که به یزین به رچاوی خومان، لیره ده و شه ی سه رچاوه چی ده گه یه نی له جه وهه ری راستییه وه به بیردا دیت.

راستی، که قسه ی لیده کری نه و نییه که به و ناوه ده زانری و سه ر به ناسین و زاینه و وه ک خه سله تیک به زانست ده به خشری، بو نه وهی له جوان و له چاکه کاری که به ناوی به ها کانی کرده وهی ناتییوریانه داده نری، جیا بکریته وه.

راستی نه شار دراوه یی بوونه وده وه ک هی بوونه وده ر. راستی راستی بوونه. جوانی شان به شانی نه و راستییه نایه ت. کاتیک راستی خوی له کاره هونه ریبه که ده داده نی، ده رده که وی. ده رکه و تن جوانییه که یه (وه ک نه و بوونه ی راستی له کاره هونه ریبه که ده و وه ک کاری هونه ری). بهم جو ره جوانی سه ر به روودانی راستییه. نه و ته نیا سه ر به په سند کردن نییه و هه ر بابه تی نه و نییه. جوانی نه گه ر له فورمدا بره خسی، نه وه ته نیا بویه چونکی کم فورمه که Forma له کوندا له بوونه وه وه ک بوونه وده رتی بوونه وده ر خوی و شان دووه، نه و کاته بوون وه ک نایدوس eidos رووی داوه. نایدیا idea خوی له نیو مورفیدا morphe ریک خستوو، سونولون، تاکه تیکرای مورفی و هلی hle، به تاییه تی تیرگون er-gon، له سه ر شیوازی نییرگاییه energeia.

۲۰- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: مانای چیسه؟ بیی بهکار؟ فره واتیاه.

۲۱- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: «جیاوازی نونتوتوتزی» دهخرتته سهر. پروانه: «لهیهکچون و جیاوازی». ل ۳۷ بهدواوه.

۲۲- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: نهو «شیر» هی جیگای پرسینه- وهک بهکارهیتانی و پتویستی گوتته. پتوهندی نیوای کایهی نوالهیی و شیر به تیروتهسلی باس نهکراوه.

۲۳- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: بهش ناکات- پتوهندی نهشاردراوهیی و «بون»، بون= لهئارادابون. پروانه «کات و بون».

۲۴- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: نیترهروهها جیگای- نهگهر و پرسینه تایهقهندیهکانی هونه.

۲۵- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: پلاندانان- که لهبر و درزهکه.

۲۶- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: تهنیسا هدر ئاوهها؟ یان وهک نیتردراو پروانه das Ge-stell.

۲۷- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: نهو چی دهلی؟ نایا روشنایی بههوی زمانهوه روودهوات؟ زمان و لهش (دنگ و نویسن).

۲۸- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: به واتای جیگی-ری له بهکارهیتاندا.

۲۹- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: «بازدان» پروانه: لهگهل نهودا (وهک یهکی و جیاوازی) وتاریک دهبارهی وهک یهکی.

۳۰- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: سهرهتا و دهسپتیکردن رووداوییه سهبارت به هزر وهک دهسپتیک.

۳۱- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: جیگای مانهوه و نیشتهجی بون. 32- Die Wanderung, Bd. IV. (Helling rath), S.167.

۳۳- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: نهو رستهیه نهو نابیتزی که هونهر بهسوکی کوتایی هاتوه. نهوه کاتیک دهبیت نهگهر هاتو نهزمونی ژین به ناسانی بز هونهر مابایهوه، بهلام بایهتهکه پتوهندی بهوهوه هیه بههوی نهزمونی ژینهوه به بون Da- Sein بگهیشتری و پتر دهبیتزی: به تهواوتی کهرهسهیهکی دیکه بز «گوران- پیدابونی» هونهرکه بهدهست بهیتزی.

سهرچاوه:

Heidegger, Martin., Der Ursprung des Kunstwerkes. (1933- 1936). In: Holzwege. Frankfurt Am Main 1977 (Gesamt ausgabe Bd.5.) Vitttorio Kloster mann 1977.

نهو شیپوازهی بوونی له ئارادابون بووه به راستهقینهیی (actualitas) بوونی کردهکی ens actu. نهو ئەکتوالیتاسه بووه به راستهقینه (Wirklichkeit). راستهقینه بووه به بابهتییانه، بابهتییانهش بووه به نهزمونی ژین، بهو شیوازه چون بوونهوهر بز جیهانی دهستنیشانکراوی روتتاوا راستهقینه (واقیعی) دهبیت، پتوهندییهکی تایهتی جوانی لهگهل راستیدا شاردراوهتهوه. گورانی جهوههری راستی لهگهل میترووی جهوههری هونهری روتتاوا دیتتهوه. نهو هونهره بههوی جوانییهوه که وهک خوی وهریگری، ههروهک بههوی نهزمونی ژینهوه بهکهمی تپی دهگهیشتری، نهگهر وا دابنریت که چهکی میتافیزیکی هونهر لهودا به جهوهه دهگات.

پهراوتز:

6- Reclam- Ausgabe 1960: umkehren- wohin?

7- Reclam- Ausgabe 1960: Da-sein. 3.Auflage 1957: Ereignis.

8- Reclam- Ausgabe 1960: Verlauten, Sprechen.

9- Reclam- Ausgabe 1960: un Zu- reichend.

10- Reclam- Ausgabe 1960: heisst? vgl. "Das Ding" das Ge- Viert.

11- Reclam- Ausgabe 1960: Ereignis.

12- 3. Auflage 1957: Nur da? oder hier nur in der gebauten Weise.

۱۳- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: واته رووداوهکه.

14- Reclam- Ausgabe 1960: Wenn nicht Lichtung geschahe, d.h. Er-eignen.

15- 3. Auflage 1957: Ereignis:

- چاپی سیتیهم ۱۹۵۷: رووداوه.

۱۶- چاپی یهکم سالی ۱۹۵۰: رووداوه.

۱۷- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: قومار.

۱۸- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: هیچ وهلامیک نییه، پرسیارهکه

واده میتیتتهوه: نهمه چیسه، چی له چونیتهییهکاندا رووداوات؟

۱۹- چاپی ریکلام ۱۹۶۰: رووداوه.